

ดาบ มีน้ำยา

น้ำยาเอนกประสงค์...ลดรายจ่ายในครัวเรือน

ค น มี
น้ำยา

“...การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ
สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน
แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่าอุ้มชูตัวเองได้
ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อันนี้ก็เคยบอกว่า
ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า
ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง
จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป
แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ
จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร
บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ
ก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร
ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...”

พระราชดำรัสพระราชทานแก่บุคคลต่างๆ
ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต
วันพฤหัสบดีที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

น้ำยาเอนกประสงค์ ลดรายจ่ายในครัวเรือน

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ช่างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความห่วงใยในความเป็นอยู่ของพสกนิกรในพระองค์เป็นอย่างยิ่ง ทรงมุ่งหวังให้พสกนิกรของพระองค์มีความเป็นอยู่ที่พอเพียง สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่ต้องดิ้นรนมากจนเกินกำลัง พสกนิกรจึงควรมาร่วมกันสนองพระราชประสงค์ช่างต้นด้วยการหันมาพึ่งตัวเองให้มากขึ้น โดยการพยายามผลิต ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในครัวเรือนเป็นประจำ เพื่อเป็นการเสริมรายได้และลดรายจ่ายของครอบครัว ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในครัวเรือนที่สามารถผลิตได้ด้วยตนเองโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น

๑

เนื่องจากในการดำเนินชีวิตบนวิถีแห่งเศรษฐกิจพอเพียงนั้น การลดรายจ่ายของครอบครัว เป็นหนึ่งสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะรายจ่ายสำหรับซื้อน้ำยาหรือสารทำความสะอาด เช่น สบู่ น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า หรือทำความสะอาดต่างๆ นั้น เป็นรูรั่วทางการเงินที่สำคัญ ซึ่งทำให้แต่ละบ้านต้องจ่ายเงินไปเป็นจำนวนไม่น้อย การทำน้ำยาเอนกประสงค์ด้วยวิธีการที่ง่ายตายเพื่อใช้เองและอุดรูรั่วทางการเงินของครอบครัว ด้วยผลผลิตเหลือกินเหลือใช้และหาได้ง่ายในท้องถิ่น จึงถือเป็นทางเลือกแห่งวิถีการพึ่งตนเองที่ชาญฉลาดของครอบครัวยุคใหม่

น้ำหมักชีวภาพ คือของเหลือสีน้ำตาล ที่มีทั้งจุลินทรีย์และสารอินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ต่อการเพาะปลูก เป็นส่วนประกอบหนึ่งของน้ำยาเอนกประสงค์ สูตรชีวภาพ สามารถทำใช้ได้ทุกครัวเรือน โดยนำผลไม้หรือพืชผัก และเศษอาหาร มาหมักกับน้ำตาลทรายแดง น้ำตาลอ้อย หรือกากน้ำตาล หมัก ๑๕ วัน-๓ เดือน (ยิ่งนานยิ่งดี) ก็จะได้น้ำหมักที่มีจุลินทรีย์ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในชีวิตรประจำวันได้ เช่น ใช้ซักผ้า ล้างห้องน้ำ ล้างรถ เช็ดกระจก ดับกลิ่น ใช้ใส่แผล

ฟกซ้ำ ใช้เป็นปุ๋ยบำรุงต้นไม้รักษาสภาพดิน ใช้แทนสบู่ได้เพราะมีกรดอ่อนๆ ใช้แทนยาสระผม หรือใช้แทนผงซักฟอกก็ได้ และยังช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ไม่เกิดเป็นมลพิษต่อโลก เพราะสามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ

น้ำยาอเนกประสงค์สูตรต่างๆ

น้ำยาอเนกประสงค์ (สูตรชีวภาพ)

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้

๑. ถังพลาสติกสี่เหลี่ยมฝาปิดมิดชิด ขนาด ความจุ ๓๒ แกลลอน ๑ ใบ
๒. ตะกร้าพลาสติก
๓. เครื่องชั่งน้ำหนัก
๔. ถ้วยตวงน้ำ ๑ ใบ
๕. ช้อน ไม้พาย สำหรับคน ๑ คัน
๖. ผ้าขาวบางสำหรับกรอง ๑ ผืน
๗. ช้อนตวง ๑ ชุด

ส่วนผสม

๑. เปลือกสับปรดหรือผลไม้รสเปรี้ยว เช่น มะกรูด มะนาว มะเฟือง ปริมาณ ๓๐ กก. (สรรพคุณเป็นกรด ขจัดคราบมัน)

๒. หัวเขื่อน้ำหมักชีวภาพหรือ EM ๑.๕ กก. (สรรพคุณช่วยย่อยสลายสับปรด)
๓. น้ำตาลทรายแดง ๑ กก. (เป็นอาหารของจุลินทรีย์)
๔. น้ำสะอาดไม่มีคลอรีน (น้ำประปาพักไว้ ๑ คืน ก่อนนำมาใช้)

วิธีทำ

๑. ล้างถังและตะกร้าพลาสติก ทิ้งไว้ให้แห้ง นำตะกร้าใส่ในถังพลาสติก
๒. นำเปลือกสับปรดหรือผลไม้รสเปรี้ยว มาล้างน้ำให้สะอาด แล้วแช่ในน้ำหมักชีวภาพหรือ EM โดยผสมน้ำสะอาดในอัตรา ๑:๑๐๐ เพื่อล้างสารเคมีที่ติดมากับเปลือก แช่ทิ้งไว้ประมาณครึ่งชั่วโมง

๓. สับเปลือกสับปะรดหรือผลไม้รสเปรี้ยว เป็นชิ้นเล็ก แล้วนำไปเทใส่ในตะกร้า

๔. นำน้ำตาลทรายแดงผสมกับน้ำหมักชีวภาพหรือ EM คนจนละลายหมด

๕. นำส่วนผสมข้อ ๓ และ ๔ เทลงในตะกร้าสับปะรด คนให้เข้ากัน เติมน้ำสะอาดให้ท่วม ปิดฝาทิ้งไว้ เมื่อหมักได้ ๒-๓ วัน คนให้เข้ากันอีกครั้ง หมักต่อจนครบ ๑๕ วัน จึงเปิดออก กรองด้วยผ้าขาวบางโดยไม่ต้องบีบคั้นกาก นำน้ำสกัดชีวภาพที่กรองใส่ถังปิดไว้ให้แน่น และปล่อยให้ตกตะกอนอีก ๒-๓ วัน ระยะเวลาแรกๆ สีของน้ำจะขุ่นต่อมาจะตกตะกอน กลิ่นจะฉุนคล้ายไวน์มากขึ้นเรื่อยๆ และสีจะใสขึ้นเรื่อยๆ (หากคั้นกากน้ำสกัดที่ได้สีจะขุ่นไม่น่าใช้ ส่วนกากที่เหลือ

สามารถนำไปผสมดินปลูกต้นไม้ได้)

ถึงที่หมักควรเก็บในที่มืดแสงน้อย ภายในห้องหรือในที่ร่มอุณหภูมิปกติ เพราะเชื้อจุลินทรีย์ในน้ำหมักชีวภาพชอบความมืด และต้องอยู่ในที่ไม่ร้อนจัดหรือเย็นจัด

การหมักจะเกิดฝ้าขาวเหนียว น้ำ แสดงว่าการหมักได้ผล เมื่อกลงไปฝ้าสีขาวจะสลายตัวกลับไปอยู่ในน้ำเหมือนเดิม

วิธีใช้

ใช้ล้างจาน พื้นห้องน้ำ พื้นบ้าน โดยไม่ต้องผสมน้ำ ใช้เหมือนน้ำยาตามท้องตลาด การล้างจานจำนวนมากควรแช่จานในน้ำยาผสมน้ำ อัตราส่วน ๑:๕ แช่ทิ้งไว้ประมาณ ๒๐ นาทีก่อนล้าง เพื่อให้สะอาด

ทั่วถึง แล้วจึงล้างออกด้วยน้ำสะอาด ควรตากจนให้แห้งก่อนนำไปใช้ เพื่อป้องกันการตกค้างของจุลินทรีย์ในหยดน้ำที่เกาะอยู่บนจาน

น้ำยาเอนกประสงค์สามารถนำไปใช้ในการขจัดคราบมันได้เป็นอย่างดี จากสองพลังบวก คือกรดเปรี้ยวจากน้ำผลไม้ ซึ่งช่วยทำให้ไขมันแตกตัวและเชื้อจุลินทรีย์ ซึ่งจะย่อยคราบไขมันทำให้ไม่มีกลิ่นตกค้างเหม็นบูด อีกทั้งยังถนอมมือไม่ทำให้มือแห้งแตกหรือลอก เหมือนน้ำยาเคมีตามท้องตลาด ที่สำคัญไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

หมายเหตุ

วัสดุที่ใช้แทนเปลือกสับปะรด ได้แก่ มะขามเปียก มะกรูด มะเฟือง กากกระเจี๊ยบ ที่ต้มมาแล้ว เปลือกมะนาว เปลือกส้ม เปลือกเสาวรส เปลือกส้มโอ หรือเปลือกผลไม้ที่มีรสเปรี้ยวๆ เพราะมีสภาพเป็นกรด เหมือนกับสับปะรด ฤดูกาลไหน วัสดุใดมีราคาถูกก็ใช้วัสดุนั้น ตามหลักควรใช้เปลือกหลังจากหมักทำน้ำยาก็กากากที่หมักแล้วไปทำปุ๋ย ไม่มีการทิ้งเปล่า การทำน้ำยาเอนกประสงค์ จำนวนเล็กน้อยให้ใช้ตามสัดส่วนดังกล่าวข้างต้น

สรุปเปรียบเทียบ

จากผลการใช้น้ำยาเอนกประสงค์ สามารถเห็นความแตกต่าง จากน้ำยาเคมี ตามท้องตลาดคือ

- กรณีที่ไม่ได้ตากผ้าในทันทีหลังซัก โดยทิ้งไว้หลายชั่วโมง ผ้าที่ซักด้วยน้ำยาเอนกประสงค์จะไม่เหม็นบูด เนื่องจากน้ำชีวภาพมีจุลินทรีย์ที่ดี สามารถควบคุมและกำจัดจุลินทรีย์ที่ไม่ดี ซึ่งจะ ทำให้เสื้อผ้าหรือสิ่งของเน่าเหม็น น้ำยาเอนกประสงค์ จึงช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการหมักหมม อันเกิดจากแบคทีเรียหรือจุลินทรีย์ตัวร้าย
- เสื้อผ้าหรือสิ่งของ ที่ซักล้างด้วยน้ำยาทำเองนี้จะเหม็นซ่า แม้แต่เสื้อที่ใส่เล่นกีฬาหรือทำงานกลางแจ้งที่โดนเหงื่อออกมาทั้งวัน ก็จะมีกลิ่นเหม็น

น้อยกว่าเสื้อผ้าหรือสิ่งของที่ซักล้างจากสารเคมี

- เมื่อใช้ล้างจานมือจะไม่ลอกเป็นขุยเหมือนใช้น้ำยาล้างจานตามท้องตลาด เนื่องจากเราไม่ได้ใช้สารขจัดคราบหากในบางจุดของภาชนะยังมีความมันอยู่ให้เทน้ำชีวภาพลงไป แล้วล้างเฉพาะที่ ล้างทำความสะอาดอีกครั้ง จะพบว่าขจัดความมันได้ดีมาก

สูตรการทำแชมพูมะกรูด ๑๐๐%

ไร้สารพิษ

ส่วนผสม

มะกรูดแก่จัดตามจำนวนที่ต้องการ

วิธีทำ

๑. นำมะกรูดไปย่างไฟให้พอเหลือง

ผ้าควักเอาเมล็ดออก หั่นเป็นชิ้นขนาดพอเหมาะ

๒. เติมน้ำพอท่วม แล้วปั่นให้ละเอียด
๓. กรองเอาเฉพาะน้ำโดยใช้ผ้าขาวบาง จากนั้นนำมาตั้งไฟให้พออุ่นเพื่อฆ่าเชื้อ แล้วกรอกใส่ขวดขณะยังอุ่นอยู่

การทำน้ำยาเอนกประสงค์สูตรมีฟอง

ส่วนผสมแชมพูสมุนไพร

๑. หัวเชื้อแชมพู (N ๗๐) ๑,๐๐๐ กรัม
๒. น้ำเกลือ ๔๐๐ กรัม
๓. ผงฟอง ๑๐๐ กรัม
๔. น้ำมันมะกอก ๑๐๐ กรัม

วิธีใช้

๑. ซิลิโคนผมให้เปียกด้วยน้ำแล้วนวด เพื่อเปิดรูขุมขน หรือใช้ผสมน้ำอาบก็ได้
๒. เก็บในตู้เย็น ถ้าเก็บที่อุณหภูมิห้องปกติสามารถเก็บไว้ได้ ๑ เดือน

หมายเหตุ

ไม่มีฟอง เหมาะสำหรับผู้ที่ห่วยโย ในเส้นผมและผิวพรรณเป็นพิเศษ เพราะไม่มีส่วนผสมของสารเคมี

๕. ลาโนลิน ๑๐๐ กรัม
  ๖. กลิ่น (ใช้หัวน้ำหอม) ๑ ออนซ์
  ๗. น้ำสมุนไพร ๓,๗๕๐ กรัม
  ๘. น้ำสะอาด ๒ ลิตร
- สมุนไพรที่ใช้ เช่น น้ำดอกอัญชัญ น้ำมันมะกอก ควรต้มให้เดือดก่อน

ส่วนผสมครีมน้ำสมุนไพร

๑. หัวเชื้อแชมพู (N ๗๐) ๑,๐๐๐ กรัม
๒. น้ำเกลือ ๔๐๐ กรัม

๓. ผงฟอง	๑๐๐ กรัม
๔. น้ำผึ้ง	๑๐๐ กรัม
๕. ลาโนลีน	๑๐๐ กรัม
๖. กลีcerin	๑ ออนซ์
๗. น้ำสมุนไพร	๓,๗๕๐ กรัม
๘. น้ำสะอาด	๒ ลิตร

ส่วนผสมน้ำยาล้างจาน

๑. หัวเชื้อแชมพู (N ๗๐)	๑,๐๐๐ กรัม
๒. น้ำเกลือ	๔๐๐ กรัม
๓. ผงฟอง	๑๐๐ กรัม
๔. น้ำด่าง	๕ ลิตร
๕. กลีcerin	๑ ออนซ์

“คุณรู้หรือไม่ว่า แชมพูสระผม หากเราทำเอง
ราคา ๒๒-๒๕ บาท/ลิตร แต่ราคาเฉลี่ยที่ขาย
ตามท้องตลาดคือ ๑๕๐ บาท/ลิตร
ส่วนต่างมากถึง ๖๐-๗๐ % ของราคาสินค้า
คือค่าโฆษณาและค่าการตลาด
ที่เราต้องจ่ายให้กับบริษัทเหล่านั้น”

สมุนไพรที่ใช้ เช่น น้ำมะขามเปียก
น้ำมัน ควรต้มให้เดือดก่อน

ส่วนผสมน้ำยาซักผ้า

๑. หัวเชื้อแชมพู (N ๗๐)	๑,๐๐๐ กรัม
๒. น้ำเกลือ	๔๐๐ กรัม
๓. ผงฟอง	๑๐๐ กรัม
๔. น้ำด่าง	๕ ลิตร
๕. ลาโนลีน	๑๐๐ กรัม
๖. กลีcerin(หัวน้ำหอม)	๑ ออนซ์

การเตรียมส่วนผสม (ใช้วิธีเดียวกัน)

๑. ละลายลาโนลีนและผงฟองในน้ำอุ่น
ครึ่งลิตร
๒. วิธีทำน้ำด่าง ใช้ซีเมนต์ที่ขาว สะอาด
และใหม่ ใส่ในถังปริมาณครึ่งถัง เติมน้ำ
จนเต็ม ทิ้งไว้ให้ซีเมนต์ตกตะกอนใช้เวลา
ประมาณ ๗-๑๐ วัน รินเอาน้ำด่างเฉพาะ
ส่วนที่ใสมากรองให้สะอาด
๓. วิธีทำน้ำเกลือ ใช้เกลือที่ขาว สะอาด
๑.๕ กก. ผสมกับน้ำ ๔ ลิตร ต้มให้

ละลายทิ้งไว้ให้ตกตะกอน รินเอาเฉพาะ
น้ำส่วนที่ใสมากรองให้สะอาด

วิธีการทำ (ใช้วิธีเดียวกัน)

๑. กวนหัวเชื้อแฮมพู และน้ำเกลือจน
เป็นเนื้อเดียวกัน สังเกตได้จากเนื้อครีม
จะมีความเนียนลื่น โดยให้กวนไปทาง
เดียวกันตลอดห้ามวนกลับเพราะจะ
เกิดฟอง
๒. จากนั้นเติมส่วนผสมในข้อ ๓, ๔
และ ๕ กวนช้าๆ แล้วค่อยๆ เติมน้ำ
สมุนไพรทีละน้อย กวนช้าๆ โดยกวน
ไปทางเดียวกันเช่นเดิม

๓. เติมส่วนผสมที่เหลือ กวนให้เข้ากัน
ไม่น้อยกว่า ๒๐ นาที แล้วตั้งไว้ให้หมด
ฟอง จึงบรรจุใส่ภาชนะ

ข้อควรระวัง

๑. ถ้ากวนไปคนละทางจะเกิดฟองและ
ต้องกวนนานๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เนื้อ
นํ้ายาตกตะกอน
๒. น้ำสมุนไพรที่จะนำมาผสมต้องตั้งทิ้ง
ไว้ให้ตกตะกอนเสียก่อน
๓. ถ้านํ้ายาเอนกประสงค์เหลวเกินไป
ให้เติมนํ้าเกลือเพิ่ม และถ้าข้นเกินไป
ให้เติมนํ้าสะอาด

ภาพ ประยงค์ อัจฉกร

ภาพ <http://grow.rannaidee.com/photo/herbal/Citrus.jpg>

๔. หลังจากทำเสร็จควรเก็บไว้ ๒๔ ชั่วโมง เพื่อให้ตัวยาและสมุนไพรได้ทำปฏิกิริยากันก่อนนำไปใช้

เรื่องน่ารู้ของคนมีน้ำยา

• คุณรู้หรือไม่ว่า ? N ๗๐ คืออะไร

N ๗๐ คือ ผงหนืด เป็นสารเคมีชนิดหนึ่ง มีค่าเป็นต่างผสมเพื่อให้มีน้ำยาที่มีความหนืด ช่วยในการชำระล้างและทำให้มีฟองเล็กน้อย ควรใช้ในอัตราเล็กน้อยไม่เกิน ๑๕ % ของปริมาณที่ผสมได้ทั้งหมด

• คุณรู้หรือไม่ว่า ? ทำไมเราถึงเลือกใช้ N ๗๐

ก็เพราะ N ๗๐ มีราคาถูก คุณภาพก็พอใช้ได้ ที่สำคัญคือสามารถใช้ได้กับทุกสภาพน้ำ ให้ฟองดี และคงทน แต่ N ๗๐ ก็มีข้อเสียตรงที่มีอิมิตค่าความเป็นด่าง และทำให้เกิดประจุลบ

• คุณรู้หรือไม่ว่า ? ความเป็นด่างและประจุลบมีผลอย่างไร

เรื่องของเรื่องก็คือ ความเป็นด่างจะทำให้ไขมันออกจากร่างกายมากเกินไป ส่วนประจุลบทำให้ร่างกายเสียสมดุลทางประจุไฟฟ้า ผลก็คือเวลาใช้จะทำให้ผมแห้ง ผิวแห้ง รู้สึกคันตามผิวหนัง ผมหวิยาก ซึ่ฟู และพันกัน

ภาพ <http://learners.in.th/file/aoylaklak/DSC01728.JPG>

• คุณรู้หรือไม่ว่า ? เรามีวิธีแก้ความเป็นต่างและประจุลบอย่างไร

ถ้าเป็นต่าง เราก็ใส่สารที่เป็นกรด เช่น น้ำมะนาว น้ำมะกรูดลงไป ส่วนประจุลบก็ใส่สารที่มีค่าประจุบวก เช่น สารกลุ่ม CITRIMONIUM และ POLYQUATERNIUM ๑๐ หรือใส่สารที่มีค่าสองประจุ เช่น สารกลุ่ม COCAMIDOPROPLY BETAINE ก็ได้เช่นกัน

ไม่หนืด จึงควรใส่แค่ ๓-๔ % ของปริมาณที่ผสมได้ทั้งหมดก็พอ

• คุณรู้หรือไม่ว่า ? ทำไมเราไม่ควรใส่น้ำสמןพรมมากๆ

เพราะถ้าเราใส่น้ำสמןพรมมากเกินไป ๒๐ % ของปริมาณที่ผสมได้ทั้งหมด ก็จะทำให้หน้ายาของเราบูดเร็ว

• คุณรู้หรือไม่ว่า ? เรามีวิธีทำให้หน้ายาของเราไม่กลิ่นหอมและไม่เสียเร็ว

หากต้องการกลิ่นหอม ให้ใส่น้ำหอมลงไป แค่ ๐.๑-๐.๓ % ก็พอ แล้วก็ใส่สารกันเสียลงไป ๐.๑ % ของปริมาณที่ผสมได้ทั้งหมด แต่ก็ไม่ควรใส่มากเกินไป เพราะอาจทำให้เกิดอาการแพ้หรือระคายเคืองได้ ที่สำคัญเป็นการสิ้นเปลืองโดยใช้เหตุ

• คุณรู้หรือไม่ว่า ? เราใส่เกลือลงใน N ๗๐ ทำไม

N ๗๐ ทำไม ก็เพราะว่าเกลือเป็นสารที่ช่วยทำให้เกิดการแบ่งตัวทางเคมี จึงทำให้ N ๗๐ มีความหนืดขึ้น แต่ถ้าใส่เกลือมากเกินไปจะทำให้ N ๗๐ คินตัวเป็นของเหลว และทำให้เกิดการระคายเคือง หากใส่น้อยเกินไปจะทำให้

คนมี น้ำยา

เจ้าของ	มูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ
ที่ปรึกษา	ดร. วิวัฒน์ ศัลยกำธร, ชีระ วงษ์เจริญ, ปัญญา ปุทธิเวคินทร์, พงศา ชูแนม, บั้วพันธ์ บุญอาจ, ประยงค์ อัจฉจักร, ไตรภพ โคตรวงษา และทินกร ปาโท
เรียบเรียง	ดร. สาคร สร้อยสังวาลย์, เริงฤทธิ์ คงเมือง
ภาพประกอบ	เริงฤทธิ์ คงเมือง
รูปเล่ม	ศิริพร พรศิริวิเวช
จัดพิมพ์และเผยแพร่	กรมส่งเสริมการเกษตร ๒๑๔๓/๑ ถนน พหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐
พิมพ์ที่	โรงพิมพ์ตะวันออก

มูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ

๑๑๔ ซอย ปี ๑๒ หมู่บ้านส้มมากร แขวงสะพานสูง

เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐

โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๗๒๙๔๔๕๖

อีเมลล์ agrinature01@yahoo.co.th

เว็บไซต์ <http://www.agrinature.or.th>